

ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อนิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Expectations of Employers on Bachelor Degree of Political Science Students, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus

Received: April 18, 2023

Revised: April 18, 2023

Accepted: April 28, 2023

พัชรา จตุรโกมล, ณัฐภัทร์ รักวงศ์วาน, พิมพธรรม เอื้อเพื่อ,
และพิรพจน์ ปิ่นทองดี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Patchara Jaturakomol, Nattapat Rakwongwan, Pimtham Uafua,
and Phiraphot Pinthongdee
Kasetsart University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านรัฐศาสตร์ จากมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง โดยพิจารณาจากกรอบการวิเคราะห์ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 ใน 4 ประเด็น ประเด็นแรก คือ ความรู้ ควรเพิ่มรายวิชาที่หลากหลาย ที่สะท้อนการเรียนรู้รัฐศาสตร์ที่มีความเป็นสหสาขาวิชา เพิ่มองค์ความรู้หรือรายวิชาทางด้านเทคโนโลยี ดิจิตอล ประเด็นที่สอง คือ ทักษะ โดยทักษะด้านการสื่อสารเป็นสิ่งที่จัดการเรียนการสอน โดยหาแนวทางส่งเสริมให้นิสิตได้มีโอกาสฝึกฝนให้เกิดทักษะดังกล่าว ประเด็นที่สาม คือ จริยธรรม โดยการส่งเสริมให้นิสิตเกิดพฤติกรรม ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม หรือผลประโยชน์สาธารณะ และการส่งเสริมความรับผิดชอบ และท้ายสุด คือ การส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิตรัฐศาสตร์ ที่กล้าแสดงออกอย่างเปิดเผย และการพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

คำสำคัญ: หลักสูตร, ความคาดหวัง, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

Abstract

The objectives of this research were to study the expectations of employers of the Bachelor of Political Science Program and to provide suggestions for improving the Political Science curriculum from employer perspectives. Data were collected by interviewing employers of the Bachelor of Political Science curriculum at Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus 50 employers. The results revealed the expectations of employers of the Bachelor of Political Science program by considering the analysis framework based on learning outcomes according to the Higher Education Qualifications Standards in the year 2022 for four issues: knowledge, skills, ethics, and character. First, interdisciplinary knowledge and knowledge of digital technology should be taught in the curriculum. Second, communication skills should be emphasized in classes to encourage students to improve these skills. Third, ethics especially public interests are crucial to encourage students to behave and also consider promoting accountability. Finally, the promotion of the characteristics of Political Science graduates to be open and be ready to learn new things.

Keywords: Curriculum, Expectation, Bachelor of Political Science

บทนำ

หลักสูตร (Curriculum) มีส่วนสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายของการศึกษาในการผลิตบัณฑิต ซึ่งมีส่วนทำให้บัณฑิตบรรลุเป้าหมายส่วนตนในการได้ทำงานที่คาดหวัง และมีส่วนช่วยให้องค์กรและสังคมได้บัณฑิตไปทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัย ก็ส่งผลให้หลักสูตรก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ขับเคลื่อนด้วย การเชื่อมโยงโลกด้วยเทคโนโลยี ระบบอัตโนมัติ โซเชียลมีเดีย ดังนั้นหลักสูตรก็ต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

หลักสูตรรัฐศาสตร์ เป็นสาขาที่กว้าง (Broad discipline) อาจกล่าวได้ว่า ไม่ได้เป็นสาขาวิชาชีพ โดยเป็นศาสตร์ที่ศึกษาทางทฤษฎีต่างๆ ที่มาก และเชื่อมโยงกับรายวิชา ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ ปรัชญา ความคิดทางการเมือง และในขณะเดียวกัน เน้นหรือให้ความสำคัญในการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติที่น้อย ความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ชุมชน ในศตวรรษที่ 21 เป็นความท้าทายในการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน โดยมีทักษะและความรู้ที่เพียงพอกับการทำงาน (Ahmad, 2019) ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ องค์กรรัฐวิสาหกิจ และเอกชน โดยหลักสูตรรัฐศาสตร์ ก็เป็นหลักสูตรหนึ่งที่ต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดย Flinders (2017) กล่าวว่า ในอนาคตหลักสูตรรัฐศาสตร์เองก็ต้องมีความเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนั้นอย่างกว้างขวางด้วย

ดังนั้นเพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต นอกจากการปรับปรุงองค์ความรู้ ในฐานะเป็นศาสตร์ทางรัฐศาสตร์ การปรับปรุงหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับบริบทสังคม การส่งเสริมให้บัณฑิตรัฐศาสตร์มีความพร้อมในการทำงาน โดยจากการศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรรัฐศาสตร์ บัณฑิต ว่าบัณฑิตรัฐศาสตร์ควรมีความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ซึ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 ที่จำเป็นอย่างไร เพื่อให้มหาวิทยาลัย

สามารถผลิตบัณฑิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการมีงานทำของนิสิต และส่งผลดีต่อประเทศชาติ และสังคมโดยรวม เพราะได้บัณฑิตมีความพร้อมในการทำงานตรงตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง
2. ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านรัฐศาสตร์ จากมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต

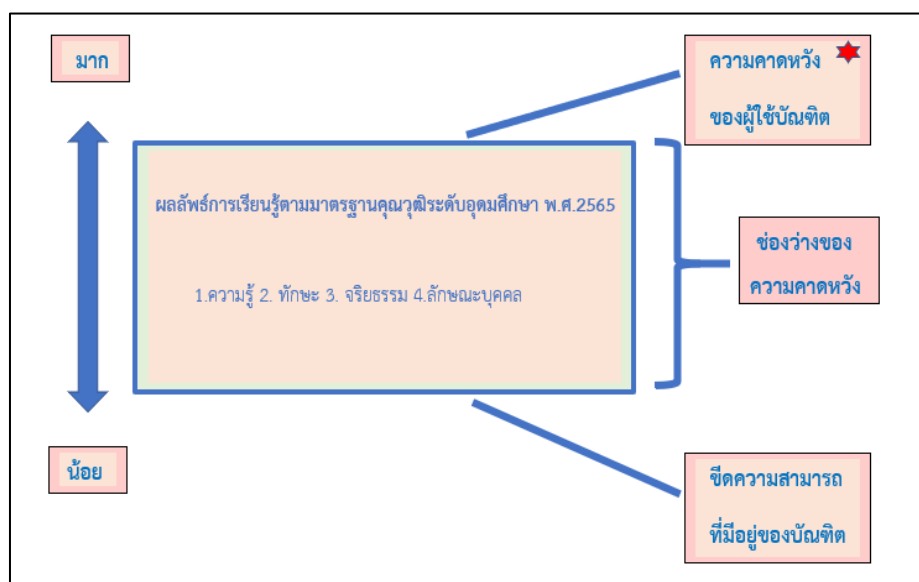
ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อทราบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง
2. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านรัฐศาสตร์ จากมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้มุ่งเน้น การค้นหาความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง โดยมีความมุ่งหวังเพื่อนำใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้กรอบแนวคิด 1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 อันประกอบไปด้วย ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล รวมถึงกรอบความคิด 2) ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่ต้องการให้หลักสูตรปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้สามารถผลิตบัณฑิตได้ตามความต้องการของตลาดแรงงานที่มากยิ่งขึ้น เช่น ในบทความนี้ได้มีการทบทวนงานวิจัย ของ Nicolescu and Puan (2009) ที่ศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา ในบริบททวีปยุโรป ประเทศโรมาเนีย และ งานวิจัยของ Seetha (2014) ที่เก็บข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตหรือนายจ้าง ในบริบททวีปเอเชีย ประเทศมาเลเซีย โดยการสอบถามถึงทักษะที่จำเป็นในการทำงาน (Soft Skills) ที่เป็นที่ต้องการหรือความคาดหวังที่อยากให้บัณฑิตมีตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การมีทัศนคติทางบวก การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา และภาวะผู้นำ เป็นต้น นอกจากนี้มีการใช้กรอบความคิดที่มาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 3) ความรู้และทักษะที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 เช่น องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (2565) พบว่า ทักษะด้านการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การมีความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่ต้องการให้บัณฑิตมีทักษะและความสามารถดังกล่าว

กรอบแนวคิดทางการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ปรับจาก Flinders, M. (2018))

จากภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัยในครั้งนี้ปรับจากแนวคิด การหาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิต โดยเปรียบจากขีดความสามารถที่บัณฑิตมีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร มีความจำเป็นต้องค้นหาช่องว่างของความคาดหวัง แล้วเติมเต็มโดยการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้บัณฑิตมีความพร้อมในการทำงาน โดยในงานวิจัยนี้ได้มีการวิเคราะห์ความคาดหวัง ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความคาดหวังด้านความรู้ ความคาดหวังด้านทักษะ ความคาดหวังด้านจริยธรรม และความคาดหวังด้านลักษณะบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บัณฑิต จากผู้แทนซึ่งเป็นหัวหน้างานในหน่วยงานที่นิสิตชั้นปีที่ 3 เข้าร่วมฝึกงานในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 49 คน และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 50 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความหวังของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครองของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ต่อคุณลักษณะของบัณฑิต ความคาดหวังต่อบัณฑิตรัฐศาสตร์ และการให้ทำแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อหลักสูตรเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร โดยหลังจากได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการโคด (Code) จัดหมวดหมู่ (Category) และกำหนดธีม (Theme) ตามหัวข้อผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความคาดหวังในด้านความรู้ ความคาดหวังด้านทักษะ ความคาดหวังด้านจริยธรรม และความคาดหวังด้านลักษณะบุคคลของบัณฑิตรัฐศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 เพื่อเป็นการทบทวนว่าในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยหากเทียบกับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต หลักสูตรได้มีการดำเนินการที่สอดคล้องอย่างไรบ้าง ใน 4 ประเด็นของผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล ดังนี้

ประเด็นที่ 1 คือ ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่ได้จากการเรียน การค้นคว้า โดยการบ่มเพาะของหลักสูตรที่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ โดย Amporn Tamronglak (2016) กล่าวว่า ความรู้ทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ควรมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) คือหลักสูตรที่ประกอบด้วยสาขาวิชาต่างๆ มาบูรณาการอย่างกลมกลืน เพื่อใช้ในการทำงาน ที่นับวันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นปัญหาที่ไร้สูตรสำเร็จ (Wicked Problems) ที่ต้องใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาโลกร้อน ปัญหายาเสพติดในชุมชน หรือปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ ผู้ใช้บัณฑิต ท่านที่ 1 จากหน่วยงานภาครัฐ กล่าวว่า “บัณฑิต ควรมีความรู้ที่หลากหลายที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ทางด้านกฎหมาย ระเบียบราชการ ความรู้เกี่ยวกับแผนงาน โครงการ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ รวมถึงภาษา เพราะในการ ปฏิบัติงานต้องใช้ความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ในการทำงาน”

ตารางที่ 1 อันดับของความรู้ที่พึงมีของบัณฑิตรัฐศาสตร์ ที่เป็ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต

อันดับ	ความรู้ด้าน
1	เทคโนโลยี -พื้นฐาน ได้แก่ ไมโครซอฟท์เวิร์ด เอ็กเซล พาวเวอร์พอยท์ -ระดับสูง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูล และอินโฟกราฟิก
2	กฎหมาย
3	เกี่ยวกับโครงสร้างองค์การ งานขององค์การ การเขียนหนังสือราชการ การจัดประชุม การจัดฝึกอบรม
4	ภาษาอังกฤษ

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ เป็นอันดับ 1 คือ ต้องการให้บัณฑิตมีความรู้ทางเทคโนโลยี ที่เกี่ยวกับโปรแกรมพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ในการทำงาน เช่น ไมโครซอฟท์เวิร์ด เอ็กเซล พาวเวอร์พอยท์ จนถึงความรู้ทางเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูล และอินโฟกราฟิก ซึ่งสอดคล้องกับกล่าวสอดคล้องกับบทความของ Gibbs et.al (2011) ที่พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวัง หรือต้องการให้บัณฑิตมีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ที่มาก แม้ว่าการเขียนในประกาศรับสมัครงาน ได้มีการเขียนเกี่ยวกับความต้องการคนที่มีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ได้ลงเ็นรายละเอียดถึงความต้องการที่แท้จริงว่าต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ที่มาก อันดับที่ 2 คือ ผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ทางด้านกฎหมาย เพราะมีความจำเป็นต่อการทำงานในภาครัฐและการให้บริการประชาชน อันดับที่ 3 คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับองค์การ ได้แก่ โครงสร้างองค์การ งานขององค์การ การเขียนหนังสือราชการ การจัดประชุม การจัดฝึกอบรม และอันดับที่ 4 คือ ผู้ใช้บัณฑิตซึ่งหน่วยงานมีการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก

โดยต้องใช้ภาษาอังกฤษ ก็มีความคาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษในระดับที่ดีสามารถสื่อสารได้

ประเด็นที่ 2 คือ ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถที่มาจากการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ ให้เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว โดยในประเด็นของทักษะนั้น เป็นสิ่งที่ผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังให้สามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี โดย Susan A. Dean and Julia I. East (2019) กล่าวว่า ในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่มีความสำคัญที่นอกเหนือจากทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างคล่องแคล่ว ยังมีทักษะด้านการสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญ เพราะการสื่อสารนั้นเกิดขึ้นตลอดในองค์กร ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคลากรในองค์กร เช่น การสื่อสารกับหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน และกับบุคคลภายนอก เช่น การสื่อสารกับลูกค้า การสื่อสารที่ดีส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้การสำรวจของ Association of American Colleges and Universities (Short, M. N., & Keller-Bell, Y. 2019) องค์กรต่างๆ มีความต้องการบัณฑิต ที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ดี

จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวัง ให้บัณฑิตมีทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะในการสื่อสาร โดยมีผู้ตอบแบบสัมภาษณ์หรือกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัณฑิตรัฐศาสตร์มากถึง 10 คน อยากให้บัณฑิตมีการสื่อสารที่ดี พูดชัดถ้อยชัดคำ พูดมากขึ้น และกล้าที่จะพูด สอดคล้องกับการตอบของหน่วยงานภาครัฐ ที่ 2 พบว่า “อยากให้มีความรู้ด้านการสื่อสาร เพราะงานเกี่ยวข้องกับการพูดคุยกับประชาชน” นอกจากนี้ทักษะที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการจากบัณฑิต คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยรู้จักซักถาม สังเกต และทักษะการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องยังกับงานวิจัยของ Seetha (2014) ที่พบว่าทักษะที่สำคัญที่สุดที่ผู้ใช้บัณฑิตในมาเลเซียคาดหวังจากบัณฑิต คือ การมีทักษะในการสื่อสาร

ประเด็นที่ 3 คือ จริยธรรม (Ethics) หมายถึง พฤติกรรม หรือการกระทำระดับบุคคลที่สะท้อนถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวม ในกรณีของอาชีพต่างๆ ก็จะมีจริยธรรมสำหรับแต่ละวิชาชีพ โดยเรียกว่าจรรยาบรรณวิชาชีพ แต่กรณีของบัณฑิตรัฐศาสตร์ ไม่ได้มีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพ เพราะรัฐศาสตร์ไม่จัดเป็นวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานในภาครัฐ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบัณฑิตรัฐศาสตร์ ส่วนมากเมื่อจบไป บัณฑิตส่วนมากทำงานในภาครัฐ มีการกำหนดจริยธรรมสำหรับผู้ที่ทำงานในภาครัฐ เช่น ในประเทศอังกฤษ 7 ข้อ ได้แก่ 1) การไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก (Selflessness) 2) ความซื่อสัตย์ (Integrity) 3) การปราศจากอคติ (Objectivity) 4) ความรับผิดชอบ (Accountability) 5) ความโปร่งใส เปิดเผย (Openness) 6) ความซื่อสัตย์ (Honesty) 7) การมีภาวะผู้นำ (Leadership) (United Kingdom Government, 2023) ซึ่งก็มีความคล้ายคลึงกับจริยธรรมสำหรับข้าราชการไทยที่มี 7 ข้อ ได้แก่ 1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) กล้าตัดสินใจและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม 4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และ คุณภาพของงาน 6) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม 7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี (สำนักงาน ก.พ., 2566)

จากการสัมภาษณ์และใช้คำถามปลายเปิดสอบถามผู้ใช้บัณฑิต ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต มีมุมมองว่าบัณฑิตรัฐศาสตร์ที่เข้าทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ ควรคำนึงถึง ผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) ซึ่งสอดคล้องกับจริยธรรมสำหรับข้าราชการไทย ในข้อที่ 4 คือ การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน นอกจากนี้ผู้ใช้บัณฑิตยังให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ต้องยึดถือกฎระเบียบ การเข้างานที่ตรงต่อเวลา ซึ่งสอดคล้องกับจริยธรรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐของอังกฤษ ในข้อที่ 4 คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) ในการปฏิบัติงาน

ประเด็นที่ 4 คือ ลักษณะบุคคล (Character) หมายถึง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และค่านิยมที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน โดยอาจกล่าวได้ว่าลักษณะของบัณฑิตทางด้านรัฐศาสตร์ ควรมีหน้าตาอย่างไร อาจพบว่าบทความที่เกี่ยวข้องนั้นแทบจะไม่มี แต่มีการสำรวจโดย Careerexplorer (2023) ถึงลักษณะของนักรัฐศาสตร์ ที่พัฒนามาจาก the Big Five Personality Traits หรือแบบทดสอบลักษณะของบุคคล 5 ประการ โดยบุคคลมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะ 5 ประการที่แตกต่างกันออกไป 1) ลักษณะนิสัยที่เปิดรับความรู้ใหม่ๆ (Openness) 2) ลักษณะนิสัยที่พึงพาได้ มีระเบียบวินัย (Conscientiousness) 3) ลักษณะนิสัยที่เป็นมิตรเข้ากับผู้อื่นได้ (Extraversion) 4) ลักษณะนิสัยที่เข้าอกเข้าใจผู้อื่น (Agreeableness) 5) ลักษณะของคนที่มีความเครียดทางอารมณ์ต่ำ (Neuroticism) โดยการสำรวจดังกล่าว พบว่านักรัฐศาสตร์จะได้ค่าคะแนนที่สูงในข้อที่ 1 คือมีลักษณะนิสัยที่เปิดรับความรู้ใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ (Openness) และได้ค่าคะแนนที่สูง ข้อที่ 3 คือมีลักษณะที่เป็นมิตร เข้ากับผู้อื่นได้ดี (Extraversion) นอกจากนี้หากเทียบเคียงกับบทความ เช่น ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของนักการเมือง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีบัณฑิตรัฐศาสตร์ ที่อาจเป็นนักการเมือง ในบทความของ Aichholzer and Willmann (2020) ที่กล่าวว่านักการเมืองนัยยะคือ ผู้นำที่พึงประสงค์ นักการเมืองที่พึงประสงค์ นั้นควรมีคุณลักษณะ คือ มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเป็นมิตร พึ่งพาได้ และเปิดรับสิ่งใหม่ๆ และซื่อสัตย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ายังสอดคล้องกันในประเด็นจากการสำรวจของ Careerexplorer ในสองประเด็น คือ การเป็นมิตร และเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ

จากการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้บัณฑิตรัฐศาสตร์ กล้าที่จะแสดงออก พร้อมทั้งจะพูดหรือขอคำแนะนำในการปฏิบัติงาน ซึ่งนี่ เป็นสิ่งที่สะท้อนความคาดหวังที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ คือ การกล้าเปิดรับสิ่งใหม่ๆ (Openness)

อภิปรายผล

ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง โดยพิจารณาจากกรอบการวิเคราะห์ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 ใน 4 ประเด็นของผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล นั้น พบว่า ช่องว่างในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ให้ตรงกับความต้องการนั้น เป็นสิ่งที่ต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนทางในศตวรรษที่ 21 รวมถึงในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไปต้องพิจารณา ซึ่งสอดคล้องกับการที่ Flinders (2017) ได้กล่าวถึง ความคาดหวังที่ยังมีช่องว่าง (Expectation Gap) จากขีดความสามารถที่มีอยู่ของการผลิตบัณฑิต (Realistic Capacity) กับสิ่งที่สังคมหรือผู้ใช้บัณฑิตคาดหวัง (Public Expectation) โดยช่องว่างในการผลิตบัณฑิต เป็นหน้าที่ของหลักสูตร มหาวิทยาลัยในการอุดช่องว่างดังกล่าว หรือพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และสังคม ซึ่งสามารถสรุปได้ คือ ในประเด็นแรก คือ ความรู้ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ควรมีลักษณะที่เป็นสหสาขาวิชา เช่น เพิ่มองค์ความรู้หรือรายวิชาทางด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล โดย Coldwell-Neilson (2018) ได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจว่าเพื่อเตรียมความพร้อมให้บัณฑิตมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต นั้น มี 2 วิธีการ คือ วิธีการที่หนึ่งด้วยการส่งเสริมในหลักสูตร ซึ่งมักถูกละเลย อาจมีการทำโดย เช่น การส่งเสริมให้นิสิตได้ลงเรียนรายวิชาดังกล่าว และวิธีการที่สองการสร้างความตระหนักให้นิสิตได้ทราบว่าเป็นความคาดหวังในระดับสูงของผู้ใช้บัณฑิตในอนาคต เพื่อให้นิสิตเตรียมความพร้อมในการหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลก่อนจบการศึกษา ประเด็นที่สอง คือ ทักษะ โดยทักษะด้านการสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน โดยหาแนวทางส่งเสริมให้นิสิตได้มีโอกาสฝึกฝนให้เกิดทักษะดังกล่าว เช่น ในการให้นิสิตได้มีโอกาสได้ทำงานกลุ่ม รวมถึงการจัดกิจกรรมที่

ส่งเสริมการสื่อสาร ประเด็นที่สาม คือ จริยธรรม โดยการส่งเสริมให้นิสิตเกิดพฤติกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ โครงการสามารถทำได้ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนใกล้สถานศึกษา และการส่งเสริมความรับผิดชอบ และท้ายสุด คือ การส่งเสริมคุณลักษณะของบัณฑิต ที่กล้าแสดงออกอย่างเปิดเผย เช่น อาจารย์ผู้รับผิดชอบในรายวิชาในหลักสูตรส่งเสริมให้นิสิตได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน และคุณลักษณะพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นั้น หลักสูตรสามารถปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตได้มีโอกาสในการดูงาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่นอกห้องเรียน และการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้ใหม่ๆ นอกจากที่อาจารย์สอน ในหัวข้อที่ตรงกับความสนใจของนิสิต ซึ่งในประเด็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นั้นเป็นความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต โดยอาจกล่าวได้ว่าหากบัณฑิตมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว บัณฑิตก็จะชวนหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเอง ก็จะทำให้องค์กรสามารถลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรได้ (Bakay, 2022) ดังนั้นจึงเป็นความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่ต้องการให้บัณฑิตมีคุณลักษณะดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. การศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตรัฐศาสตร์ ทำให้ได้มุมมองส่วนหนึ่งในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน แต่ในขณะเดียวกันควรเพิ่มการศึกษาความคาดหวังของนิสิต /บัณฑิต ต่อหลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต เพื่อให้ได้แง่มุมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาความคาดหวังของบัณฑิต อาจใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วย เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น ซึ่งจะสามารถสะท้อนความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยการวิจัยเชิงปริมาณจะช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลจากผู้บัณฑิตได้ในจำนวนที่มาก
3. การศึกษาถึงความคาดหวัง ในด้านลักษณะบุคคล (Character) ของบัณฑิตนั้น นอกจากคุณลักษณะที่สะท้อนลักษณะของศาสตร์ทางรัฐศาสตร์แล้วนั้น ในด้านสถาบัน คือ มหาวิทยาลัย ก็มีส่วนหล่อหลอมลักษณะของบัณฑิต โดยกำหนดในอัตลักษณ์ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำหนดไว้คือ “สำนึกดี มุ่งมั่น สร้างสรรค์ สามัคคี” ดังนั้น หากมีการศึกษาว่าความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิตรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับบัณฑิตรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอื่นๆ ต่างกันหรือไม่ อย่างไร เป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการในการให้สัมภาษณ์ และกรออกแบบสอบถามการให้ข้อเสนอแนะต่อหลักสูตรจากผู้แทนหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). *รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565*. สืบค้นจาก <https://www.ops.go.th/th/ches-downloads/edu-standard/item/6940-2022-07-22-02-54-49>
- สำนักงาน ก.พ. (2566). *ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2565*. สืบค้นจาก <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17164790.pdf>
- Ahmad, T. (2020). Improving Political Science Degree Programmes in the Twenty-first Century. *Review of Economics and Political Science*, 5(3), 231-247.
- Aichholzer, J., & Willmann, J. (2020). Desired Personality Traits in Politicians: Similar to Me but More of a Leader. *Journal of research in personality*, 88, 103990.
- Bakay, M. E. (2022). 21st Century Skills for Higher Education Students in EU Countries: Perception of Academicians and HR Managers. *International Education Studies*, 15(2), 14-24.
- CareerExplorer. (2023). *The Top Personality Traits of Political Scientists are Openness and extraversion*. Retrieved from <https://www.careerexplorer.com/careers/political-scientist/personality/>
- Coldwell-Neilson, J. (2018). Digital Literacy Expectations in Higher Education. In *Open oceans: Learning without borders: ASCILITE 2018 Conference Proceedings* (pp. 103-112). Geelong, Australia: ASCILITE.
- Flinders, M. (2018). The Future of Political Science? The Politics and Management of the Academic Expectations Gap: Evidence from the UK. *European Political Science*, 17, 587-600.
- Gibbs, S., Steel, G., & Kuiper, A. (2011). Expectations of competency: The mismatch between employers' and graduates' views of end-user computing skills requirements in the workplace. *Journal of Information Technology Education: Research*, 10(1), 371-382.
- Livingstone, K. (2014). Improving Curriculum Design and Development: A Case Study from the University of Guyana. *Blue Ocean Research Journals–Journal of Business Management and Social Sciences Research (JBM&SSR)*, 3 (5), 1-17.
- Nicolescu, L., & Paun, C. (2009). Relating Higher Education with the Labour Market: Graduates' Expectations and Employers' Requirements. *Tertiary Education and Management*, 15, 17-33.
- OECD (2023). *The Case for 21st-Century Learning*. Retrieved from <https://www.oecd.org/general/thecasefor21st-centurylearning.htm>
- Seetha, N. (2014). Are Soft Skills Important in the Workplace? -A Preliminary Investigation in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(4), 44.

- Short, M. N., & Keller-Bell, Y. (2019). Essential Skills for the 21st-Century Workforce. In *Handbook of research on promoting higher-order skills and global competencies in life and work* (pp. 134-147). IGI Global.
- Susan A. Dean and Julia I. East. (2019). Soft Skills Needed for the 21st-Century Workforce. *International Journal of Applied Management and Technology*, 18 (1), 17-32.
- Tamronglak, A. (2016). The Quality of Higher Education in Public Administration in Thailand: The Side-Effects of Administrative Reform. *Jurnal Studi Pemerintahan*, 7(1), 50-78.
- United Kingdom Government (2023). *Ethical Standards for Providers of Public Service*. The Seven Principles of Public Life. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/481535/6.1291_CO_LAL_Ethical_standards_of_public_life_report_Interactive__2_.pdf